

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ ISTORIE. CIVILIZAȚIE. CULTURĂ**

TEZĂ DE DOCTORAT

**Conducător de doctorat:
ACAD. PROF. UNIV. DR. IOAN-AUREL POP**

**Student doctorand:
MIHAI SAFTA**

2017

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ ISTORIE. CIVILIZAȚIE. CULTURĂ**

***JUSTIȚIA REGELUI, DREPTUL MEDIEVAL ȘI CONCEPTUL DE
PROPRIETATE ÎN TRANSILVANIA
(SECOLELE XIII-XIV)***
rezumat

**Conducător de doctorat:
Acad. Prof. Univ. Dr. Ioan-Aurel Pop**

**Student doctorand:
Mihai Safta**

2017

CUPRINS.....	1
INTRODUCERE	4
CAPITOLUL I.....	9
ISTORIOGRAFIE ȘI PROBLEME TERMINOLOGICE	9
I.1. Scurtă introducere în studiul istoriei dreptului medieval	9
I.2. Problemele istoriografice ale istoriei dreptului medieval	14
I.3. Despre conceptul de proprietate. Noțiuni introductive	18
I.4. Despre influențele dreptului roman în conceptul de proprietate.....	24
I.5. Despre conceptul de proprietate în dreptul medieval	30
I.6. Despre istoriografia conceptului de feudalism	33
I.7. Despre conceptul de vasalitate.....	41
I.8. Despre conceptul de proprietate în Transilvania	45
CAPITOLUL II.....	51
DREPTUL MEDIEVAL, PERSPECTIVĂ ISTORIOLOGICĂ	51
II.1. Scurtă istorie a sistemelor de drept: evoluție și influențe.....	52
II.1.1. Dreptul roman și dreptul secular. Prolegomene.....	52
II.1.2. Dreptul cutumiar germanic timpuriu	55
II.1.3. Legislația carolingiană	58
II.1.4. Legislația orașelor-state italiene	60
II.1.5. Dreptul în spațiul englez, Henric al II-lea și familiaris regis	66
II.1.6. Dreptul medieval în spațiul Regatului Ungariei	74
II.2. Despre formele de guvernământ.....	77
II.2.1. Autoritate sau putere?	77
II.2.2. Fizionomia papalității medievale	85
II.2.3. Prințul secular și puterea papală	87
II.2.4. Guvernarea monarhică. Rex Dei Gratia.....	92
II.3. Teoria contractuală și conceptele filosofiei juridice ale secolului al XIV-lea.....	96
II.3.1. Statul ca un concept juridic în filosofia dreptului medieval	102
II.3.2. Statutul persoanelor. Renovatio hominis	114
II.3.3. Teoria contractuală și studii de caz din Transilvania.....	121
CAPITOLUL III.	129
JUSTIȚIA REGELUI ȘI POSESIUNEA ÎN DECRETELE ȘI COMPILAȚIILE DE LEGI DIN SECOLELE XIII-XIV	129
III.1. Introducere	129
III.2. Despre Liber Augustalis.....	131

III.3. Despre Magna Carta.....	136
III.4. Justiția regelui și posesiunea în Decretul lui Grațian	140
III.5. Justiția regelui și posesiunea în discursul Sfântului Scaun	145
III.6. Posesiunea și justiția în Regatul Ungariei medievale.....	151
III.7. Suveranitatea, posesiunea și exempțiunea. Câteva considerații finale.....	159
CAPITOLUL IV.	167
INSTITUȚII MEDIEVALE TRANSILVANE.....	167
IV.1. Locul de adeverire sau locus credibilis	168
IV.1.1. Noțiuni introductive	168
IV.1.2. Origine, funcționalitate și atribuții	173
IV.1.3. Categoriile de documente emise de locurile de adeverire	184
IV.2. Despre conceptele de possessio și familiaris regis.....	188
IV.2.1. Introducere.....	188
IV.2.2. Despre alienarea domeniului regal	193
IV.2.3. Despre colonizarea angevină și oamenii ridicați din țărână	202
CONCLUZII.....	211
BIBLIOGRAFIE.....	213
I. IZVOARE	213
II. DICȚIONARE ȘI ENCICLOPEDII.....	214
III. ARTICOLE ȘI STUDII	232
IV. TEZE DE DOCTORAT, CAIETE DE SEMINAR, CURSURI.....	215
V. LUCRĂRI GENERALE.....	217
VI. SURSE ON-LINE.....	239

Rezumat

Cuvinte cheie: istoria dreptului, conceptul de proprietate, colonizarea angevină, secolele XIII-XIV, Transilvania.

Subiectul acestei cercetări se înscrie într-un areal limitat al istoriografiei românești, iar cele trei concepte propuse încă din titlu (justiția regelui, dreptul medieval și conceptul de proprietate) alcătuiesc o trinitate administrativă, morală, socială și filosofică, specifică lumii medievale studiate. Pe parcursul acestei teze, din perspectiva istoriologiei, am urmărit o analiză interdisciplinară. Astfel că, fiecare concept studiat este distinct de celălalt, dar totodată reunesc numeroase aspecte comune prin similitudinile, paralelismele și repetițiile istorice.

Tema de cercetare prezintă un grad ridicat de complexitate datorită faptului că se întrepătrunde cu instituțiile fundamentale ale societății medievale, ce nu prezintă definiții clare. Am analizat aici elementele componente ale acestor instituții, precum conceptul de proprietate, forme de stăpânire și conceptul de posesie. De asemenea, dificultatea cercetării se datorează faptului că istoria instituțiilor juridice este un domeniu timid și insuficient studiat în istoriografia românească. Așa cum unui jurist familiarizat cu propriul său mecanism juridic național îi va fi dificil să înțeleagă și să explice mecanismele altor sisteme juridice, străine față de propriul său drept național (pe care unii specialiști îl consideră *ius proprium*), tot așa și istoricul familiarizat cu modelul instituțional din perioada istorică în care s-a specializat, va avea mari obstacole în realizarea unei lucrări de drept și istorie comparată. Dificultatea este cu atât mai mare, cu cât înțelegerea în profunzime a tematicii abordate impune analiza unor sisteme de referință care nu mai sunt actuale, dar care au avut un aport fundamental pentru dezvoltarea instituțiilor europene și pentru fiziologia dezvoltării istorice. Un alt impediment în realizarea cercetării a fost procurarea unei vaste bibliografii, care depășește cu mult sursele de informare puse la dispoziție în spațiul juridic și istoric autohton. Prin stadii de cercetare, rezidențe și burse de studiu, precum și conferințe internaționale (Italia, Anglia, Franța), am reușit să acopăr o parte esențială a tematicii pentru expunerea conceptelor fundamentale din teză. Cu toate acestea, imperfecțiunea este un dat al dreptului comparat, iar „fata Morgana” a unui studiu comparat este tendința de a regăsi instituții și concepte identice în sistemele de drept cercetate. Astfel că transpunerea ideilor și conceptelor dintr-o cultură în alta a fost evitată pe parcursul expunerii argumentelor.

În ceea ce privește metodologia abordată, am preferat o cercetare analitică și definirea terminologiei în contextul izvoarelor istorice, iar pentru un studiu comparat eficient am optat să prezentăm, *in extenso*, opiniile unor juriști, filosofi, istorici, deoarece teoriile elaborate de aceștia reprezintă fundația eșafodajului culturii Evului Mediu și a conceptelor prezentate în teză (justiția, proprietatea și dreptul medieval în filosofia medievală a secolelor XIII-XIV). Principala structură teoretică a fost construită pe un studiu istoric al principiilor ce animă papalitatea medievală, pe evoluția instituției din interiorul acesteia, astfel descoperindu-i nu doar parcursul istoric, ci și justificarea și elaborarea tuturor principiilor ce au stat la baza acestei instituții unice. Totodată, în structura practică a tezei (în interpretarea izvoarelor), am insistat pe amprenta dreptului roman asupra dreptului canonic și pe analiza lui *ius commune*, un sistem de drept creat din influențele doctrinare și din terminologia filosofică a dreptului contemporan, augmentat de mutațiile specifice, ce se manifestă în lumea medievală.

Utilizând metodologia istoriologică, am prezentat natura suprapusă a ceea ce numim generic „proprietate medievală” și am insistat pe termenul de posesiune și formele conexe acestuia pentru a crea a nouă viziune asupra realităților funciare din secolele XIII-XIV. Am conturat pe parcursul acestei cercetări un tablou instituțional, terminologic și filosofic a ceea ce am numit *colonizare angevină* (concept prin care am definit translația instituțională și modificările survenite în regimul distribuirii posesiunilor) în strânsă legătură cu definiția conceptului de „proprietate medievală”. De asemenea, am adus o contribuție la diseminarea informațiilor în spațiul istoriografic românesc și străin prin numeroase publicații, reprezentate de articolele tematice subscrise tezei, cu speranța de a porni și menține un dialog între discipline și de a atrage atenția viitoarelor generații de cercetători la acest vacuum istoriografic în ceea ce privește conceptul de proprietate medievală, precum și la timida abordare a „istoriei filosofiei juridice”, a ceea ce Nicolae Iorga numea istoriologie. Lucrarea aduce în sfera istoriografiei românești o informație în mare parte inedită în raport cu cunoștințele curente și o viziune iconoclastă a conceptului de proprietate.

Sub aspect temporal, cercetarea noastră cuprinde începuturile secolului al XIII-lea și până la mijlocul secolului al XIV-lea, perioadă în care am prezentat principalele ideologii vehiculate în lumea creștină, *Christianitas*, terminologia filosofiei medievale aplicată conceptului de proprietate, precum și schimbările instituționale marcate de „transplantul legal”. Pentru cazul Transilvaniei, instaurarea dinastiei de Anjou-Napoli și noile instituții implementate de Carol Robert de Anjou au reprezentat elementul pivotal al cercetării.

Sub aspect spațial, prezenta cercetate se limitează la teritoriul cunoscut azi ca Europa, cu precădere spațiul actual al Italiei, Germaniei, Angliei, Franței, Ungariei și a României. În acest context o atenție deosebită este acordată conceptului de „proprietate medievală”, posesiunii, distribuției justiției, precum și diferitelor forme de stăpânire, împrumut și vasalitate, de la sursele istoriografice până la sursele din epocă.

Discursul tezei a fost construit pe modelul de istorie comparată, abordând fiecare instituție sau caracteristică instituțională cu un grad ridicat de scepticism, pentru a contura o imagine clară și transparentă în raport cu izvoarele studiate.

Sub aspectul structurii, teza este împărțită în cinci capitole.

Capitolul I este dedicat problemelor istoriografice, unde am prezentat dificultățile întâlnite de un istoric angajat în parcurgerea realităților instituționale ale secolului al XIII-lea, a unui istoric ce prezintă situația începutului secolului al XIV-lea din Regatul Ungariei, fără cunoștințe speciale de drept canonic sau de drept roman. Am expus demersul anevoios al istoriei dreptului românesc, care în ultimul secol a fost un subiect uneori de interes, alteori neglijat sau forțat impus în programele școlare sau în conștiința civică. Am abordat în continuare problema definiției conceptului de proprietate medievală, concept care, în general, pentru juriști este definit ca o posesiune dependentă și încărcată de sarcini. Această viziune asupra conceptului de proprietate și simplificarea sa după câteva clișee istoriografice sabotează o cercetare istorică, ignorând concepte de bază ale filosofiei medievale. Am urmărit cu interes și obligațiile contractuale stabilite între nobilime și coroană, rege și nobili, nobil și nobil.

Capitolul al II-lea reprezintă o scurtă sinteză a evoluției principalelor sisteme de drept: roman, german, carolingian, italian, englez și francez, precum și noțiuni evolutive de teorie contractuală. Dreptul medieval și terminologia aferentă prezintă multe sincope. Istoriografia românească, în ceea ce privește istoria dreptului, are nevoie de multe îndrumare pentru a prezenta un mesaj clar și concis cu privire la evoluția istorică a dreptului cutumiar și ulterior a dreptului scris. În a doua parte din acest capitol, dedicată formelor de guvernământ, am insistat pe următoarele concepte: *imperium*, *potestas* și *auctoritas*. Am expus geneza conceptului de „stat” deoarece conceptul de proprietate, în accepțiunea sa modernă, derivă din acesta, astfel că nu poate exista înainte de „stat”. Accentul în ultima parte a acestui capitol este pus pe teoria contractuală, pe influențele de drept roman în discursul juridic medieval (re)creat în secolul al XIII-lea, precum și pe terminologia folosită în studiile de caz din Transilvania.

Capitolul al III-lea aduce în discuție termenul de posesie, definiția și accepțiunea sa, în principalele decrete și legi ce au conturat și influențat mentalitatea secolelor XIII-XIV. Am subliniat natura proteiformă a posesiunii, pe care am prezentat-o din diferite puncte de vedere pertinente pentru spațiul Transilvaniei.

Capitolul al IV-lea este dedicat unor serii de întrebări, precum cât de puternică era amprenta dreptului roman în instituțiile și în cancelaria regatului în secolele XIII-XIV? Putem vorbi despre o predominanță a dreptului cutumiar? Avem un scenariu de amalgamare a sistemelor de drept?

Cercetările noastre, ne permit să afirmăm faptul că pe perioada secolelor XIII-XIV, în Regatul Ungariei, putem vorbi despre un sistem de drept construit pe dreptul canonic și dreptul roman, aplicat peste un sistem de drept ce are ca fundație un puternic drept cutumiar. În lumina acestor investigații, putem susține faptul că dreptul canonic a influențat puternic evoluția sistemului legislativ. Am urmărit apoi schimbările din secolul al XIV-lea, secol ce a adus cu sine înlocuirea dinastiei în regat, prin noua dinastie, o ramură a mării dinastii de Anjou, cu originea din regatul de Neapole, ce a sosit în Regatul Ungariei cu o suită de nobili străini, compusă în mare măsură din nobili ai elitei franceze și italiene, infuzați de principiile contemporane de drept canonic și roman. Prin prezentarea și interpretarea acestor evenimente putem înțelege cum a reușit regele Carol Robert, să posede puterea în deplinătate și cum și-a manifestat prezența indubitabilă într-un substrat de drept cutumiar foarte puternic. În ceea ce privește instituțiile medievale regăsite pe teritoriul Transilvaniei, o importantă parte a acestui capitol a fost dedicată studierii următoarelor instituții: locul de adevărire și familiarii regelui.

În final, sunt formulate concluziile generale cu privire la mecanismele instituționale descoperite în cadrul cercetării despre conceptul de proprietate medievală corelat cu conceptul de *rex infra et supra legem*, regele aflat concomitent deasupra și dedesubtul legii și la transferul dreptului de stăpânire în cadrul general și în cadrul particular, așa cum apare el în accepțiunea teologică, filosofică și juridică a lumii creștine, *Christianitas*.

BIBLIOGRAFIE

I. IZVOARE

- 1) Alberigo, Giuseppe, Mignon, Jacques, *Les Conciles Oecuméniques: Les Décrets*, Vol. II, Editura Cerf, Paris, 1994.
- 2) Bak, János, Bónis, György, Sweeney, James Ross, Domonkos, Leslie S., *Decreta regni mediaevalis Hungariae, The laws of Hungary*, Series I, 1000-1526, v. 1. 2nd ed, 1999.
- 3) Bartolus, Andreas, *Bartolus Super Prima Infortiati: Cum Additionibus Antea Positis. Additis Etiam Apostillis Andree Barbatie*, Editura De Tortis, Venetiis, 1509.
- 4) Binet, Etienne, *Idea del Buon Governo*, Editura Gaspero Pianta e Compagno, 1699.
- 5) De Aquino, Tomás, Accolti, Giulio, De Vio, Tommaso, *Secunda secundae Summae Theologiae S. Thomae Aquinas*, Apud Iulium Accoltum, Romae, 1570.
- 6) *Documente privind Istoria României, veacul XIV. C. Transilvania, vol. I (1301-1320)*, Editura Academiei, 1953.
- 7) *Documente privind Istoria României, veacul XIV. C. Transilvania, vol. II (1321-1330)*, Editura Academiei, 1953.
- 8) Fritsch, Ahasver, *Ahasveri Fritschi Exercitatio De Feudo Solari, Vulgo Sonnen-Lehn*, Editura Typis Gollnerianis, 1674.
- 9) Guicciardini, Francesco, *Opere Di Francesco Guicciardini*, Editura Unione Tipografico, Torino, 1981.
- 10) Gratian, Thompson, Augustine, and James Gordley, *The Treatise on Laws with the Ordinary Gloss*, Editura Catholic University of America Press, Washington, D.C., 1993.
- 11) Hanga, Vladimir și Bob Mircea Dan, *Instituțiile lui Iustinian, Iustiniani Institutiones*, Editura Universul Juridic, București, 2009.
- 12) Krueger, Paul, Mommsen, Theodor, Schöll, Rudolf, Kroll, Wilhelm, *Corpus Iuris Civilis*, Editura Berolini: Apud Weidmannos (1872), 1954.
- 13) Marsilius di Padova, *Il Defensore Della Pace*, ed. Cesare Vasoli, Editura Unione Tipografico-Editrice Torinese, Torino, 1960, p. 114.

- 14) Nagy, I., Nagy, G., *Codex Diplomaticus Hungaricus Andegavensis*, Edit. A Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1881.
- 15) Popa-Lisseanu, Gabriel, *Fontes historiae Daco-Romanorum. Fasciculus IV: Chronicon Hungaricum (Izvoarele istoriei românilor. Volumul 4: Cronica ungarilor)*, Tipografia „Bucovina”, Edit. I. E. Torouțiu, București, 1935.
- 16) Simon de Keza, *Cronica (Gesta hunnorum et Hungarorum)*, în *Scriptores rerum Hungaricarum*, I, Budapest, 1937.
- 17) Villani, Giovanni, Massai, Pietro, *Istorie Fiorentine di Giovanni Villani cittadino fiorentino*, în „Società tipografica de' classici italiani”, Milano, 1802.
- 18) Villani, Giovanni, *Selections from the first nine books of the croniche fiorentine of Giovanni Villani*, Editura A. Constable & Co, Westminster, 1896.

II. DICȚIONARE ȘI ENCICLOPEDII

- 1) Alland, Dennis, Rials, Stephan, *Dictionnaire de la culture juridique*, Editura Presses Universitaires de France, Paris, 2003.
- 2) Battelli Giulio, *Lezioni di Paleografia*, ediția a patra, Editura Libreria Editrice Vaticana, Vatican, 1999.
- 3) Bellus, Ibolya, Boronkai, Iván, Harmatta, János, Szovák, Kornél, *Lexicon latinitatis medii aevi hungariae*, vol. 2, Editura Akad Kiadó, Budapest, 1991.
- 4) Blaise, Albert, *Dictionnaire latin-français des auteurs du Moyen Âge, lexicon latinitatis Medii Aevi*, Editura Brepolis, 1975.
- 5) Cappelli, Adriano, *Dizionario di abbreviature latine ed italiane, Manuali Hoepli Lexicon Abbreviatarum*, ediția a 7-a, Editura Ulrico Hoepli, Milano, 2012.
- 6) Cornu, Gerard, *Vocabulaire juridique*, Editura Quadrige, Paris, 2011.
- 7) De Lasala, Fernando, *Esercizi di Paleografia latina. Trascrizioni, commenti e tavole*, ediția a 2-a, Editura Editrice Pontificia Univ. Gregoriana, Roma, 2001.
- 8) De Mauri, Luigi, *Regulae Juris raccolta di 2000 regole del diritto*, Undecima edizione, Editura Hoepli, Milan, 2010.
- 9) Hanga, Vladimir și Diana Calciu, *Dicționar juridic A - Z*, Editura Lumina Lex, București, 2007.

- 10) Hanga, Vladimir, Ioan Trifa, *Dicționar juridic latin - român*, Editura Cordial Lex, 2009.
- 11) Harmatta, Janos, Boronkai, Iván, *Lexicon Latinitatis Medii Aevi Hungariae*, Editura Akadēmiai Kiadó, Budapest, 1987.
- 12) *Instituții feudale din țările române. Dicționar*, Coordonatori Ovid Sachelarie și Nicolae Stoicescu, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1988.
- 13) Niermeyer, Jan Frederik, *Mediae Latinitatis Lexicon Minus: Lexique Latin Médiéval-Français/anglais - a Medieval Latin-French/english Dictionary*, Editura E.J. Brill, Leiden, 1976.
- 14) Pastoureau, Michel, *Traité d'héraldique*, Editura Picard, Paris, 1979.
- 15) Idem, *Bestiaires du Moyen Âge*, Editura Seuil, Paris, 2011.
- 16) Rietstap, Johannes, *Armorial General, precede d'un dictionnaire des termes du blazon*, Editura G.B. van Goor Zonen, Gouda, 1884.
- 17) Săuleanu, Lucian, Rădulețu, Sebastian, *Dicționar de expresii juridice latine*, Editura C.H. Beck, București, 2007.
- 18) Susana, Andea, Dincă, Adinel-Ciprian, Gross, Lidia, Răduțiu, Aurel, *Glosar de latină medievală a documentelor care ilustrează istoria Transilvaniei, Moldovei și Munteniei*, Editura Academiei Române, București, 2010.
- 19) *The Cambridge Medieval History*, Editura Cambridge University Press, London, 1936.
- 20) *The Cambridge History of Later Medieval Philosophy*, Editura Cambridge University Press, Cambridge, 1982.
- 21) Wheelock, M., Frederic & LaFleur, A., Richard, *Wheelock's Latin 7th Edition*, The Wheelock's Latin Series, Editura Harper Collins, New York, 2011.

III. TEZE DE DOCTORAT, CAIETE DE SEMINAR, CURSURI

- 1) Bolca, Mircea Alexandru, *Istoria proprietății în trecutul românesc*, Cluj-Napoca, 2010.
- 2) Bongert, Yvonne, *Histoire du droit pénal*, cours de doctorat, réédition coordonnée par L. de Carbonnières, O. Descamps et J.L. Lefebvre, Paris, 2012.
- 3) Chino, Adrien, *L'autorité de la loi sous l'Empire*, Université de Paris II, 2014.

- 4) Cornu-Thenard, Nicolas, *La notion de fait dans la jurisprudence classique. Etude sur les principes de la distinction entre fait et droit*, Université de Paris II, 2011.
- 5) Dincă, Adinel-Ciprian, *Instituția episcopală latină în Transilvania medievală: sec. XI/XII-XIV*, Cluj-Napoca, 2008.
- 6) Edroiu, Nicolae, *Istoria medie a României: formarea statelor medievale românești: sec. XII-XIV*, texte istoriografice, caiet de seminar, Cluj-Napoca, 1991.
- 7) Fodor (Chirilă), Georgeta, *Femeia în societatea medievală românească. Secolele XV-XVII*, Cluj-Napoca, 2010.
- 8) Laurent-Bonne, Nicolas, *La donation entre époux: doctrine, coutumes et législation (XIIIe-XVIe siècle)*, Université de Paris II, 2012.
- 9) Mihalache, Robert-Marius, *Legățile pontificale în Transilvania în secolele XII-XIV*, Cluj-Napoca, 2013.
- 10) Muldoon, James, *The Medieval Origins of the State: The Contribution of the Canonists from Gratian to Hostiensis*, Cornell University, 1965.
- 11) Naumowicz, Pascal, *Fidei bonae nomen et societas vitae. Contribution à l'étude des actions de bonne foi*, Université de Paris II, 2011.
- 12) Onișor, Victor, *Istoria dreptului român pentru anul I al facultății de drept: (curs de licență)*. Biblioteca Metropolitană București, Editura Tipografia „Libertatea”, 1921.
- 13) Peretz, Ioan, *Curs de istoria dreptului român*, București, 1926.
- 14) Sandache, Cristian, *Istoria statului și dreptului românesc*, suport de curs, Facultatea de Drept a Universității Mihail Kogălniceanu, Iași.
Disponibil la: http://www.umk.ro/images/documente/drept/suporturi_curs/isdr_dr_an1.pdf.
- 15) Siri, Luc, *Les conflits de lois du XIIIe au XVIIIème siècle*, Université de Paris II, 2011.
- 16) Tuttle, Liem, *Le Parlement de Paris, juge pénal (XIIIe-XIVe siècle)*, Université de Paris II, 2014.
- 17) Vallar, Sandrine, *Le rôle de la volonté dans l'interprétation des contrats en droit romain*, Université de Paris II, 2013.
- 18) Vladimir Hanga, Mircea Dan Bob, *Curs de Drept Privat Roman*, ediția a IV-a, revizuită și adăugită, Universul Juridic București, 2011.

IV. LUCRĂRI GENERALE

- 1) Abulafia, David, *Frederick II: a medieval emperor*, Editura Oxford University Press, New York, 1992.
- 2) Idem, *I regni del Mediterraneo occidentale dal 1200 al 1500. La Lotta per il dominio*, Editura Oxford University Press, New York, 2012.
- 3) Akehurst, F R. P., *Etablissements De Saint Louis*, Editura University of Pennsylvania Press, 2015.
- 4) Andea, Susana, Andea, Avram, Dincă, Adinel, Magina, Livia, *Scris și societate în Transilvania secolelor XIII-XVII*, Editura Argonaut, Cluj Napoca, 2013.
- 5) Arancio-Ruiz, *Instituzioni di Diritto Romano*, Casa Editrice Dott. Eugenio Jovene, Napoli, 1947.
- 6) Ardeleanu, Ion, Petru, Mușat, *De la statul geto-dac, la statul național unitar român*, Editura Enciclopedică, București, 1983.
- 7) Arnold, Benjamin, *Power and Property in Medieval Germany: Economic and Social Change, C.900-1300*, Editura Oxford University Press, Oxford, 2004.
- 8) Ascheri, Mario, *I Diritti Del Medioevo Italiano; Secoli XI-XV*, Editura Carocci, Roma, 2000.
- 9) *Ibidem The Laws of Late Medieval Italy (1000-1500)*, Editura Leiden, Boston, 2013.
- 10) Baddeley, Welbore, Saint Clair, *Robert the Wise and his Heirs 1278-1352*, Editura William Heinemann, London, 1897.
- 11) Balon, James, *Ius Medii Aevi*, Editura Les Anc. ets Godenne, Namur, 1959.
- 12) Bartlett, Kenneth. R., *The civilization of the Italian Renaissance: a sourcebook*, Editura University of Toronto Press, 2011.
- 13) Basdevant-Gaudemet, Brigitte, François, Jankowiak, Franck Roumy, *Plenitudo Juris: Mélanges En Hommage À Michèle Bégou-Davia*, Editura Mare & Martin, Paris, 2015.
- 14) Beatty, John L., Oliver, A. Johnson, *Heritage of Western Civilization*, Editura Prentice-Hall, 1982.
- 15) Belardinelli, Richi, Alberti, Gabriel, *Sul buon governo*, Editura Marcianum Press, Venezia, 2008.
- 16) Bellomo, Mario, *The Common Legal Past of Europe, 1000–1800*, Editura Catholic University of America Press, 1995.

- 17) Bellomo, Mario, Condorelli, Orazio, *Monumenta Iuris Canonici*, Editura Biblioteca Apostolica Vaticana, Catania, 2006, p. 804.
- 18) Benson, Robert Louis, *The bishop Elect, A Study in Medieval Ecclesiastical Office*, Editura Princeton University Press, New Jersey, 1998.
- 19) Berend, Nora, Urbańczyk, P., Wiszewski, P., *Central Europe in the high Middle Ages: Bohemia, Hungary and Poland c.900-c.1300*, Editura Cambridge University Press, Cambridge, New York, 2013.
- 20) Besta, Enrico, *Studi di storia e diritto in onore di Enrico Besta per il XL anno del suo insegnamento*, Editura A. Giuffrè, Milano, 1939.
- 21) Bloch, Marc, *Feudal Society*, Editura Taylor & Francis, London, New York, 2004.
- 22) Idem, *Societatea Feudală*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1996.
- 23) Blumenthal, Uta-Renate, Anders Winroth, and Peter Landau, *Canon Law, Religion, and Politics: Liber Amicorum Robert Somerville*, Editura Catholic University of America Press, Washington, D.C., 2012.
- 24) Boulen, G., *Diritto Civile*, Editura Recueil Sirey, Paris, 1921.
- 25) Brasington, C. Bruce, *Order in the Court: Medieval Procedural Treatises in Translation*, în „European History and culture E-Books Online”, Collection 2016-I, 2016.
- 26) Brooke, Christopher, *Philosophic pride stoicism and political thought from Lipsius to Rousseau*, Editura Princeton University Press, Princeton, N.J., 2012.
- 27) Brucker, Gene A., *Florentine Politics and Society, 1343-1378*, Editura Princeton University Press, 1962.
- 28) Burckhardt, Jacob, *The civilization of the Renaissance in Italy*, Editura Harper, New York, 1958.
- 29) Buckland, William, W., *A text-book of Roman Law from Augustus to Iustinian*, Editura Cambridge University Press, 1921.
- 30) Burns, J. H., *The Cambridge History of Medieval Political Thought C.350 - C.1450*, Editura Cambridge University Press, Cambridge, 1988.
- 31) Caggese, Romolo, *Statuti Della Repubblica Fiorentina*, Editura Tip. Galileiana, Firenze, 1910.
- 32) Idem, *Roberto d'Angio e i suoi tempi*, Editura R. Bemporad, Firenze, 1921-1930.
- 33) Idem, *Firenze dalla decadenza di Roma al Risorgimento d'Italia*, Editura Bemporad, Florence, 1978.

- 34) Calhoun, Craig, *Classical sociological theory*, Editura Blackwell, 2002.
- 35) Cernea, Emil, Molcut, Emil, *Istoria statului și dreptului românesc*, Editura Universul Juridic, 1991.
- 36) Ceterchi, I., *Istoria dreptului românesc*, Editura Academiei, București, 1987.
- 37) Cipolla, Carlo, *Storia delle signorie italiane dal 1313 al 1530*, Editura F. Vallardi, Milano, 1881.
- 38) Clipa, Cristian, Miculescu, Petru, *Istoria instituțiilor juridice în spațiul românesc*, Editura Worldteach, Timișoara, 2007.
- 39) Chénon, Émil, *Histoire Generale du Droit Française Public et Privè des Origines a 1815*, Editura Recueil Sirey, Paris, 1929.
- 40) Chiffolleau, Jacques, Claude, Gauvard, Andrea, Zorzi, *Pratiques Sociales Et Politiques Judiciaires Dans Les Villes De L'occident À La Fin Du Moyen Âge*, Ecole française de Rome, Roma, 2007.
- 41) Chiș, Ioan, *Istoria statului și dreptului românesc*, Editura Universul Juridic, București, 2012.
- 42) Cortese, E., *Il Diritto Nella Storia Medievale*, Edizioni Di Arte E Scienza, Roma, 1995.
- 43) Coudenhove-Kalergi, R. N., *Pan-Europa*, Editura Pro Europa, Târgu Mureș, 1997.
- 44) Coulet, Noel, Matz, J. M., „Actes du colloque international organisé par l'Université d'Anger, Angers-Saumur, 3-6 juin 1998”, Rome, École Francaise de Rome, 2000, p. 841.
- 45) Cohn, Samuel K., *Creating the Florentine State: Peasants and Rebellion, 1348-1434*, Editura Cambridge University Press, Cambridge, 1999.
- 46) Costică, Voicu, *Istoria Statului Și Dreptului Românesc*, Editura Universul Juridic, București, 2008.
- 47) Csukovits, Eniko, *L'Ungheria angioina*, Editura Viella, Roma, 2013.
- 48) Cuozzo, E., *Modelli di gestione del potere nel regno di Sicilia. La "restaurazione" della prima età angioina*, Rome, 1998, (*Pouvoir, culture et société entre XIIIe et XIVE siècle. Actes du colloque international organisé par l'American Academy in Rome. Rome-Naples, 7-11 novembre 1995* praef. [André Vauchez](#) - [Girolamo Arnaldi](#), Roma, Ecole française de Rome- Istituto Storico Italiano per il Medio Evo, 1998 (Collection de l'Ecole française de Rome 245. Nuovi studi storici 45) p. IV-726, 519-34, p. 519-534.
- 49) D'Eszlary, Charles, *Histoire des institutions publiques hongroise*, Editura Librairie Marcel Riviere, Paris, 1959.

- 50) De Vergottini, Giovanni, *Vicariato imperiale e signoria. Studi di storia e diritto in onore di Arrigo Solmi*, p. 41-64, 1941.
- 51) De Vries, Manfred, *Essai sur la terminologie constitutionnelle chez Machiaveli (Il Principe)*, Editura Kluwer, 1957.
- 52) Idem, *The Spirit of Despotism: Understanding the Tyrant Within Human Relations*. Disponibil și online la <http://hum.sagepub.com/content/59/2/195.abstract#cited-by>
- 53) David, A., Berend, N., *Medieval Frontiers: Concepts and Practices*, Editura Ashgate, Burlington, 2002.
- 54) De Mesquita, D.M. Bueno, *The Place of Despotism in Italian Politics*, în „Europe in the Late Middle Ages”, Edit. J.R. Hale, J.R.L. Highfield, B. Smalley, London, 1965.
- 55) Deprez, E., Glenisson, J., Mollat, J., *Clement VI (1342-1352), Lettres se Rapportant a la France*, publiée sous les auspices du Ministère de l'Éducation Nationale, Paris, 1958.
- 56) Di Berardino, Angelo, *Patrology: The eastern fathers from the council of Chalcedon (451) to John of Damascus (750)*, Editura James Clarke & Co., Cambridge, 2008.
- 57) Diaciuc-Dăscălescu, M., *Răscoala iobagilor de la Bobâlna*, Editura Institutul de Studii Istorice și Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R., București, 1970.
- 58) Dragomir, Andreea, *Filosofia juridică românească: antologie*, Editura Aius, Craiova, 2010.
- 59) Djuvara, Neagu, *Între Orient și Occident. Țările române la începutul epocii moderne*, Editura Humanitas, 2002.
- 60) Dunn, John, Harris, Ian, *Hobbes*, Editura Lyme & Edward Elgar, Cheltenham, 1997.
- 61) Elze, Reinhard, Schiera, Pierangelo, *Italia e Germania: Immagini, modelli, miti fra due popoli nell'ottocento: Il medioevo*, Editura Società editrice il Mulino; Duncker & Humblot, Bologna & Berlin, 1988.
- 62) Engel, Pal, *The realm of St. Stephen a history of medieval Hungary, 895-1526*, Editura Tauris, Londra, 2005.
- 63) Idem, *Regatul Sfântului Ștefan. Istoria Ungariei Medievale 895-1526*, ediția a doua, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2011.
- 64) Ercole, F., *L'origine francese di una nota formula bartoliana*, în „*Studi sul diritto pubblico e sulle dottrine politiche di Bartolo*”, Roma, 1917.
- 65) Ermini, G., *Scritti Storico-Giuridici*, Editura Centro Italiano di Studi sull'Alto Medioevo, Spoleto, 1997.

- 66) Feniello, A., *Les Campagnes Napoliteines a la fin du Moyen Age*, Editura Ecole Française de Rome, Roma, 2005.
- 67) Firoiu, Dumitru V., *Istoria statului și dreptului românesc*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976.
- 68) Fügedi, Erik, *Kings, Bishops, Nobles, and Burghers in Medieval Hungary*, Editura Variorum Reprints, Londra, 1986.
- 69) Fournier, Paul, *Les Officialités au Moyen Age*, Editat și imprimat de E. Plon et C., Paris, 1880.
- 70) Fox-Davies, A. C., *A Complete Guide to Heraldry*, Editura T.C. & E. C. Jack, London, 1909.
- 71) Gemmill, Elizabeth, *The Nobility and Ecclesiastical Patronage in Thirteenth-Century England*, Editura Boydell & Brewer, Woodbridge, Suffolk, 2013.
- 72) Giordanengo, Gérard, *Féodalités Et Droits Savants Dans Le Midi Médiéval*, Editura Variorum, Aldershot, 1992.
- 73) Gratta, R. D., *Feudum a Fidelitate*, în „*Pubblicazioni Del Seminario Per le Scienze Giuridiche E Politiche Dell`Universtisa Di Pisa*”, Pisa, 1994, p. 517.
- 74) Gouguenheim, Sylvain, *Les Chevaliers teutoniques*, Editura Tallandier, Paris, 2013.
- 75) Green, Judith A., *The Government of England under Henry I*, Editura Cambridge University Press, 1986.
- 76) Grossi, Paolo, *L'Ordine Giuridico Medievale*, Editura Gius. Laterza & Figli Spa, Roma-Bari, 2006.
- 77) Guenee, B., *L'Occident aux XIVE et XVe Siecles -Les Etats-*, Edit. Presses Universitaires de France, Paris, 1971.
- 78) Hanga, Vladimir, *Istoria dreptului românesc. Dreptul cutumiar*, Editura Chemarea, Iași, 1993.
- 79) Hartmann, Wilfried, and Kenneth Pennington, *The History of Medieval Canon Law in the Classical Period, 1140-1234: From Gratian to the Decretals of Pope Gregory IX*, Editura Catholic University of America Press, Washington, D.C., 2008.
- 80) Hartmann, Wilfried, and Kenneth Pennington, *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, Editura Catholic University of America Press, Washington, D.C., 2012.
- 81) Hefele, C.-J., *Histoire des Conciles*, Edit. Librairie Letouzey et Ane, Paris, 1915.
- 82) Helmholz, R. H., *The Ius Commune in England: Four Studies*, Editura Oxford University Press, Oxford, 2001.

- 83) Hill, D. J., *A History of Diplomacy in the International Development of Europe*, Edit. Longmans, Green and Co., Londra, 1921.
- 84) Hobsbawm, Eric J., *The Age of Empire, 1875-1914*, Editura Pantheon Books, New York, 1987.
- 85) Hobbes, Thomas, *Leviathan: The matter, forme & power of a common-wealth ecclesiastical and civill*, Editura Floating Press, Auckland, N.Z, 2009.
- 86) Hobbes, Thomas, Gert, Bernard, *Man and citizen. Thomas Hobbes's de homine*, Editura Anchor Books, Garden City, N.Y., 1972.
- 87) Hobbes, Thomas, Lindsay, A.D. *Leviathan*, Editura Dutton & Co, London, 1914.
- 88) Hobbes, Thomas, Molesworth, William, *The english works of Thomas Hobbes of Malmesbury*, Editura J. Bohn, London, 1839.
- 89) Hoff, Karla, *The creation of the rule of law and the legitimacy of property rights: the political and economic consequences of a corrupt privatization*, Editura The World Bank, Washington, D.C., 2005.
- 90) Holt, James Clarke, *Magna Charta*, Editura Cambridge University Press, Cambridge, Ediția a 3-a, 2015.
- 91) Hóman, Bálint, *Gli Angioini di Napoli in Ungheria, 1290-1403*, Edit. Reale Accademia d'Italia, 1938.
- 92) Houlgate, Stephen, *An introduction to Hegel: Freedom, truth, and history*, Editura Blackwell, Malden, MA., 2005.
- 93) Hubbard, Susanna K., *Bartolus of Sassoferrato's Holistic View of Law: A Study of Fourteenth Century Legal Scholarship*, Edit. National Library of Canada, Ottawa, 1987.
- 94) Hudson, John, *Land, Law, and Lordship in Anglo-Norman England*, Editura Clarendon Press, Oxford, Oxford, 1994.
- 95) Hunyadi, Zolt, *Administering the Law: Hungary's Loca Credibilia*, în: *Custom And Law In Central Europe*, Edit. Centre for European Legal Studies, Faculty of Law, University of Cambridge, Cambridge, 2003, p. 25-35.
- 96) Iogna-Prat, D., *La Maison Dieu*, Editura Points, Sueil, 2006.
- 97) Iorga, Nicolae, *Materiale pentru o istoriologie umană*, Fragmente inedite publicate de Liliana N. Iorga, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1968.
- 98) Iorga, Nicolae, *Prolegomene de istorie universală*, Vol. 1, Editura Cultura Neamului Românesc, București, 1921.

- 99) James, Edward, *The Origins of France. From Clovis to the Capetians*, Editura Palgrave Macmillan, Londra, 1982.
- 100) Jolowicz, H. F., *Roman Foundations of Modern Law*, Editura Clarendon Press, Oxford, 1961.
- 101) Joos, Wilhelm, *Die bulle "unam sanctam" und das vatikanische Autoritätsprinzip*, Editura Carl Schoch, Schaffhausen (Schweiz), 1897.
- 102) Jordan, E., *Histoire du Moyen Age*, Editura Presses Universitaires de France, Paris, 1939.
- 103) Kaeuper, Richard, *Law, Governance, and Justice New Views on Medieval Constitutionalism*, în colecția „European History and culture E-Books Online”, Volumul 14, seria Medieval Law and Its Practice, 2013.
- 104) Kantorowicz, Ernst, *Frederick the Second 1194-1250*, Edit. Frederick Ungar Publishing CO., New York, 1957.
- 105) Idem, *Federico II imperatore*, Fourth Edition, Edit. Garzanti Libri, 1981.
- 106) Keenan, James F., *Goodness and rightness in Thomas Aquinas's Summa Theologiae*, Editura Georgetown University Press, Washington, 1992.
- 107) Kirsner, Julius, *The origins of the state in Italy 1300-1600*, Editura The University of Chicago Press, 1996.
- 108) Koredé, Z., *La haute noblesse hongroise. L'exemple des comtes des Sicules sous les rois angevins*, Roma, 2000, p. 443-445.
- 109) Kristó, G., *Les bases du pouvoir royal de Charles Ier en Hongrie*, Roma, 2000, p. 423-429.
- 110) Klaniczay, Gábor, *Holy Rulers and Blessed Princesses: Dynastic Cults in Medieval Central Europe*, Editura Past and Present Publications, Cambridge, UK, and New York: Cambridge University Press, 2002.
- 111) Kuttner, Stephan, Kenneth Pennington, Robert Somerville, and Robin A. Aronstam, *Law, Church, and Society: Essays in Honor of Stephan Kuttner*, Editura University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1977.
- 112) Kuttner, Stephen, *The History of Ideas and Doctrines of Canon Law in the Middle Ages*, Editura Variorum Reprints, Londra 1980.
- 113) Kosztołnyik, Zoltán J., *The Influence of Canon law on Royal Legislation and the education of churchmen in Hungary during the XII-XIII Centuries*, în „*Momumenta Iuris Canonici*,

- Proceedings of the Eleventh International Congress of Medieval Law”, Editori: Manlio Bellomo și Orazio Condorelli, Catania, 2006, p. 593-604.
- 114) Le Bras, Gabriel, *Histoire du Droit et des Institutions de L'Église en Occident*, Editura Sirey, Paris, 1965.
- 115) Le Bras, Gabriel, Gaudemet, Jean, *Histoire du Droit et des Institutions de L'Église en Occident: Tome XVIII*, Editura Cujas, Paris, 1984.
- 116) Le Goff, Jacques, *Evul Mediu și nașterea Europei*, Editura Polirom, Iași, 2005.
- 117) *L'État angevin. Pouvoir, culture et société entre XIIIe et XIVE siècle, Actes du colloque international (Rome-Naples, 7-11 novembre 1995)*, în *Instituto Storico Italiano per il Medio Evo'*, Roma-Napoli, 1998.
- 118) Lee, H.Y, *Political representation in the later middle ages: Marsilius in context*, Editura Peter Lang, New York, 2008.
- 119) Lemarignier, Jean-François, *La France Médiévale: Institutions Et Société*, Editura A. Colin, Paris, 1970.
- 120) Levy, Jean-Philippe, *Histoire De La Propriété*, Editura Presses universitaires de France, Paris, 1972.
- 121) Lorenzetti, Ambrogio, Enrico, Castelnovo, Maria M. Donato, Furio, Brugnolo, *Ambrogio Lorenzetti: Il Buon Governo*, Editura Electa, Milano, 1995.
- 122) Luhmann, N., *A Sociological Theory of Law, Law as a Social System*, Editura Oxford University Press, 1985.
- 123) Maccarrone, Michele, Vauchez, André, *Echanges religieux entre la France et l'Italie: Du moyen age à l'époque moderne*, Editura Centre d'études franco-italien, Roma, 1987.
- 124) Maccarrone, Michele, Zerbi, Piero, Volpini, Raffaello, Galuzzi, Alessandro, *Romana Ecclesia, Cathedra Petri*, Editura Herder, Roma, 1991.
- 125) Maiolo, Francesco, *Medieval Sovereignty: Marsilius of Padua and Bartolus of Saxoferrato*, Editura Eburon Academic, 2007.
- 126) Maitland, F. W., *The Constitutional History of England*, Editura H.A.L. Fisher, Cambridge, 1908.
- 127) Malaurie, P. & Morvan, P., *Drept Civil, Introducere Generală*, Ediția a 3-a, Editura Wolters Kluwer România, București, 2011.

- 128) Malaurie, P., Aynes, L., *Drept Civil. Bunurile*, Ediția a 4-a, Editura Wolters Kluwer, București, 2013.
- 129) Marcu, Liviu P., *Istoria Dreptului Românesc*, Editura Lumina Lex, București, 1997.
- 130) Marenbon, John, *Medieval Philosophy: A Very Short Introduction*, Editura Oxford University Press, Oxford, 2016.
- 131) Marsilius of Padova, *The defender of peace: Cambridge texts in the history of political thought*, Edited and translated by Annabel Brett, Editura Cambridge University Press, Cambridge, 1997.
- 132) Marsilius, Pincin, Carlo, *Defensor Pacis*, Editura Fondazione Luigi Einaudi, Torino, 1966.
- 133) Martin, F. O., *Histoire du droit français des origines a la Revolution*, Editura CNRS Editions, Paris, 2005.
- 134) Maticescu, Olimpiu, Armaș, Iosif, *Istoria statului, a dreptului și a administrației publice românești*, Editura Era, București, 2007.
- 135) Mayeux, J.-M., Pietri, C., Vauschez, A., Venard, M., *Histoire du Christianisme des origines a nos jours*, Editura Desclee-Fayard, 1990.
- 136) McCarthy, Thomas, *The Critical Theory of Jürgen Habermas*, Edit. MIT Press, 1978.
- 137) Miller, Gregg Daniel, *Mimesis and reason, Habermas's political philosophy*, Editura State University of New York Press, Albany, 2011.
- 138) Radu, Mihnea Dan, *Dreptul Roman al Obligațiilor*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2008.
- 139) Meteș, Ștefan, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII-XX, Cercetări de demografie istorică*, Editura Științifică, București, 1971.
- 140) Mészáros, Ede, *De cultu litterarum et de lingua Latina Hungariae medii aevi*, Edit. Istituto di Studi Romani, Roma, 1940.
- 141) Miglio, Gianfranco, *Genesi e trasformazioni del termine-concetto „Stato”, în Stato è senso dello stato oggi in Italia*, Milan, 1981.
- 142) Mircioiu, Șerban, *Transferul dreptului de proprietate prin vânzare: Studiu de drept comparat*, Editura Universul Juridic, București, 2014.
- 143) Molcuț, Emil, Oancea Dan, *Drept roman*, Casa de Editură și Presă "Șansa", București, 1997.
- 144) Molcuț, Emil, *Drept privat roman*, Editura Universul Juridic, București, 2011.
- 145) Molnár, Miklós, *A Concise History of Hungary*, Editura Cambridge University Press, 2011.

- 146) Molho, Anthonz, *Gli storici americani e il Rinascimento italiano: Una ricognizione*, Editura Cheiron, 1991.
- 147) Mommsen, Wolfgang J., *The Political and Social Theory of Max Weber: Collected Essays*, Editura University of Chicago Press, Chicago, 1989.
- 148) *Monumenta Iuris Canonici*, în *Proceedings of the Tenth International Congress of Medieval Canon Law*, ed. Kenneth Pennington, Stanley Chodorow and Keith H. Kendall (Syracuse, New York, 13-18 August 1996: Citta del Vaticano, Biblioteca Apostolica Vaticana, 2001), II, 1025. p. 253.
- 149) Moresco, M., *Il Patrimonio Di S. Pietro, Studio Storico-Giuridico Sulle Istituzioni Finanziarie Della Santa Sede*, Editura Fratelli Bocca Editori, Milano-Torino-Roma, 1916.
- 150) Moreno-Riaño, Gerson, *The world of Marsilius of Padua*, Editura Brepols, Turnhout, 2006.
- 151) Mototolescu, Dumitru D., *Origina proprietății române plecând de la cele mai vechi popoare pomenite pe pământul României până la începutul sec. XVI*, Tipografia Curții Regale, F. Göbl Fii., București, 1910.
- 152) Mototolescu, Dumitru D., *Jus valachicum în polonia*, Editura C. Göbl, București, 1916.
- 153) Müller, W. P. & Sommar, M. E., *Medieval church law and the origins of the Western legal tradition: a tribute to Kenneth Pennington*, Edit. Catholic University of America Press, Washington, 2006.
- 154) Murzaku, I. A., *Monasticism in Eastern Europe and the former Soviet republics*, Editura Taylor and Francis Group, London, 2016.
- 155) Musto, R. G., *Medieval Naples: A Documentary History, 400-1400*, Editura Italica Press, New York, 2013.
- 156) Negoită, Florin, *Istoria Statului și Dreptului Românesc*, Editura Universul Juridic, București, 2013.
- 157) Newman, Charlotte A., *The Anglo-Norman Nobility in the Reign of Henry I*, Editura University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1988.
- 158) Nistor, Ion I., *Die Moldauischen Anspruche auf Pokutien*, Viena, 1910.
- 159) Idem, *Românii și Rutenii în Bucovina. Studiu istoric și statistic*, București, 1915.
- 160) Idem, *Migrațiunea românească în Polonia în secolele XV și XVI*, în „Analele Academiei Române” seria a III-a, vol. XXI, 1938.
- 161) Norgate, Kate, *England under the Angevin Kings*, Editura Macmillan, London, 1887.

- 162) Onory, S. M., *Studi sulle origini storiche dei diritti essenziali della persona*, Nicola Zanichelli Editore, Bologna, 1937.
- 163) Ottokar, Nicola, *The medieval city-communes*, Editura Tyszkiewicz Private Press, Florence, 1933.
- 164) Pennington, Kenneth, *Pope and Bishops: The Papal Monarchy in the Twelfth and Thirteenth Centuries*, Editura University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1984.
- 165) Pennington, Kenneth, *Popes, Canonists, and Texts, 1150-1550*, Editura Variorum, Aldershot, Hampshire, Great Britain, 1993.
- 166) Pennington, Kenneth, *The prince and the law, 1000-1600: sovereignty and rights in the western legal tradition*, Editura University of California Press, Berkeley, 1993.
- 167) Pennington, K., Chodorow, S., Kendall, K. H., *Monumenta Iuris Canonici*, Syracuse, New York, 13-18 August 1996, Editura Biblioteca Apostolica Vaticana, Citta del Vaticano, 2001.
- 168) Pennington, Kenneth, Melodie H. Eichbauer, and James A. Brundage, *Law as Profession and Practice in Medieval Europe: Essays in Honor of James A. Brundage*, Editura Ashgate, Farnham, Surrey, 2011.
- 169) Pertile, A., *Storia del Diritto Italiano, dalla caduta dell'Impero Romano alla codificazione*, Editura Unione Tipografico-Editrice, Torino, 1892.
- 170) Petrovics, I., *The kings, the towns and the nobility in Hungary in the Anjou era*, Roma, 2000.
- 171) Pipes, Richard, *Property and Freedom*, Editura Vintage Books, New York, 2013.
- 173) Pirenne, Henry, Cohen, G., Focillon, H., *Histoire du Moyen Age*, Editura Press Universitaires de France, Paris, 1941.
- 174) Pocock, J., *The Ancient Constitution and the Feudal Law: English Historical Thought in the Seventeenth Century*, Editura Cambridge University Press, 1957.
- 175) Poggi, Gianfranco, *Weber: A Short Introduction*, Editura Cambridge University Press, 2006.
- 176) Pollard, A. J., *Property and Politics: Essays in Later Medieval English History*, Editura A. Sutton, Gloucester, 1984.
- 177) Pop, Ioan-Aurel, *Instituții medievale românești: adunările cneziale și nobiliare (boierești) din Transilvania în secolele XIV-XVI*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991.

- 178) Idem, *Națiunea română medievală: solidarități etnice românești în secolele XIII-XVI*, Editura Enciclopedica, București, 1998.
- 179) Idem, *Românii și maghiarii în secolele IX-XIV, Geneza statului medieval în Transilvania*, Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2003.
- 180) Idem, *Românii și maghiarii în secolele IX-XIV. Geneza statului medieval în Transilvania*, ed. II-a, Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2003, p. 207.
- 181) Idem, *Rolul instituțiilor religioase în dezvoltarea și consolidarea Voievodatului Transilvaniei*, în „Miscellanea historica et archaeologica: in honorem professoris Ionel Câdea”, editori Valeriu Sîrbu și Cristian Luca, Brăila, 2009, p. 155-167.
- 182) Idem, *Din mâinile valahilor schismatici: românii și puterea în Regatul Ungariei medievale: secolele XIII-XIV*, Editura Litera, București, 2011.
- 183) Pop Ioan-Aurel, Socaciu Stefan, Szabó Tamás, *Transilvania medievală*, Editura Tribuna, Academia Română, Cluj-Napoca, 2011.
- 184) Pop Ioan-Aurel, „*De manibus Vallacorum scismaticorum...*”: *romanians and power in the Mediaeval Kingdom of Hungary: the thirteenth and fourteenth centuries*, Editura Peter Lang, Frankfurt am Main, 2013.
- 185) Pop Ioan-Aurel, Bolovan Ioan, *Istoria Transilvaniei*, Editura Eikon, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2013.
- 186) Prodi, Paolo, *Il sovrano pontifice. Un corpo e due anime, la monarchia papale nella prima eta moderna*, Bologna, 1982.
- 187) Powell, J. M., *The Liber Augustalis*, Editura Syracuse University Press, New York, 1971.
- 188) Putnam, Robert D., Leonardi, Robert, Nanetti, Raffaella, *Making democracy work: Civic traditions in modern italy*, Editura Princeton University Press, Princeton, N.J. 1993.
- 189) Quaglioni Diego, *Politica e diritto nel Trecento italiano: Il „De Tyranno” di Bartolo da Sassoferrato (1314-1357)*, Florența, 1983.
- 190) Radu, Mihnea Dan, *Dreptul roman al obligațiilor*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2008.
- 191) Rady Martyn, *Nobility, Land and Service in Medieval Hungary*, Editura University College London, New York, 2000.
- 192) Idem, *Custom and Law in Central Europe*, Centre for European Legal Studies, Editura University of Cambridge, 2003.

- 193) Idem, *Customary Law in Hungary: Courts, Texts, and the Tripartitum*, Editura Oxford University Press, Oxford, 2015.
- 194) Rau, Zbigniew, G. P. Zurawski, *Magna Carta. A Central European Perspective of Our Common Heritage of Freedom*, Editura Taylor & Francis, 2016.
- 195) Reynolds, Susan, *Fiefs and Vassals: The Medieval Evidence Reinterpreted*, Editura Clarendon Press, Oxford, 1994.
- 196) Eadem, *Before eminent domain: Toward a history of expropriation of land for the common good*, Editura University of North Carolina Press, Chapel Hill, 2010.
- 197) Ritzer, George, *Contemporary sociological theory and its classical roots: The basics*, Editura McGraw-Hill, Boston, 2007.
- 198) Roth, Cecil, *The Last Florentine Republic*, Editura Methuen & Co, Londra, 1925.
- 199) Oroveanu, Mihai T., *Istoria dreptului românesc și evoluția instituțiilor constituționale*, Editura Cerma, București, 1995.
- 200) Schulz, F. *Classical Roman Law*, Editura Clarendon Press, Oxford, 1951.
- 201) Scrieciu, Florin, *Tratat teoretic și practic de drept funciar*, Editura Lumina Lex, București, 2001.
- 202) Scolari, Filippo, Alighieri Dante, *Due documenti di autorità Pontificia, necessari al retto studio della Divina Commedia*, Edited with an Introduction and an Italian Translation by Filippo Scolari, Dottore in Legge, Editura Tipografia Monaldi, Venezia, 1865.
- 203) Seredi, J. C., MCMXXXVII, *Catalogus Fontium Historiae Hungarice*. Budapest, 1938.
- 204) Sergi, Giuseppe, *Le istituzioni politiche del secolo XI: Transformazioni dell'apparato pubblico e nuove forme di potere*, Modena, 1978.
- 205) Sestan, Ernesto, *Le origini delle Signorie cittadine: un problema storico esaurito? în „La crisi degli ordinamenti comunali e le origini dello Stato del Rinascimento”*, Ed. G. Chittolini, Bologna, 1979, p. 53.
- 206) Setton, K. M., *The papacy and the Levant (1204-1571)*, Edit. The American Philosophical Society, Philadelphia, 1976.
- 207) Sheedy, Anna T., *Bartolus on Social Conditions in the Fourteenth Century*, Editura Columbia University Press, New York, 1942.
- 208) Sisson, Keith, *A Companion to the Medieval Papacy: Growth of an Ideology and Institution*, Editura Brill, Boston, 2016.

- 209) Spearing, E., *The Patrimony of The Roman Church in The Time of Gregory The Great*, Edit. Cambridge University Press, Cambridge, 1918.
- 210) Stein, Peter, *Roman Law in European history*, Editura Cambridge University Press, Cambridge, 2004.
- 211) Supiot, Allain, *Homo juridicus, Essai sur la fonction anthropologique du Droit*, Editura Points, Paris, 2005.
- 212) Swanson, Robert, *Universis Christi Fidelibus: The Church and its Records*, în „Pragmatic literacy, East and West, 1200-1330”, Woodbridge, Suffolk, Editura Boydell Press, 1997.
- 213) Szűcs, Jenő, *Theoretical Elements in Master Simon of Kéza's Gesta Hungarorum (1282-1285 A.d.)*, Editura Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975.
- 214) Tabuteau, Emily Z., *Transfers of Property in Eleventh-Century Norman Law*, Editura University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1988.
- 215) Tierney, Brian, *Rights, Laws, and Infallibility in Medieval Thought*, Editura Variorum, Aldershot, Hampshire, 1997.
- 216) Thomas, A. S., Ayo, N., *The sermon-congerences of St. Thomas Aquinas on the aspostles creed*, Edit. University of Notre Dame Press, Notre Dame, 1988.
- 217) Turcuș, Șerban, *Sfântul Scaun și Români în secolul al XIII-lea*, Editura Enciclopedica București, 2001.
- 218) Idem, *Sinodul General De La Buda (1279)*, Editura Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001.
- 219) Turner, Ralph. V., *Men Raised from the Dust: Administrative Service and Upward Mobility in Angevin England*, Editura The Hambledon Press, Londra, 1988.
- 220) Idem, *Judges, Administrators and the Common Law in Angevin England*, Editura The Hambledon Press, Londra, 1994.
- 221) Ullmann, Walter, *The individual and society in the Middle Ages*, Editura The Johns Hopkins University Press, 1966.
- 222) Idem, *Principles of Government and Politics in the Middle Ages*, Editura Menthuen&Co LTD, London, 1966.
- 223) Idem, *The Papacy and Political Ideas in the Middle Ages*, Editura Variorum Reprints, Londra, 1976.

- 224) Idem, *Scholarship and Politics in the Middle Ages: Collected Studies*, Editura Variorum Reprints, London, 1978.
- 225) Idem, *Jurisprudence in the Middle Ages*, Editura Variorum Reprints, Londra, 1980.
- 226) Idem, *Law and jurisdiction in the Middle Ages*, Editura Variorum Reprints, Londra, 1988.
- 227) Vallerani, M., *Medieval Public Justice*, Editura The Catholic University of America Press Washington, 2012.
- 228) Vasileios, Syros, *Marsilius of Padua at the Intersection of Ancient and Medieval Traditions of Political Thought*, Editura University of Toronto Press, Toronto, 2012.
- 229) Văcărescu, Marius, *Stat, proprietate și administrație*, Editura Top Form, București, 2013.
- 230) Villani, G., Selfe, R. E., Wicksteed, P. H., *Selections from the first nine books of the Croniche fiorentine of Giovanni Villani*, Editura A. Constable & Co, Westminster, 1906.
- 231) Vismara, Giorgio, *Scritti di Storia Giuridica*. Editura Tipografia Mori & C. S.p.A., Milano, 1987.
- 232) Voicu, Costică, *Istoria statului și dreptului românesc*, Editura Universul Juridic, București, 2008.
- 233) Voicu, Marin, *Dreptul de proprietate și alte drepturi reale: tratat de jurisprudență 1991-2002*, Editura Lumina Lex, București, 2002.
- 234) Volpe, Gioacchino, *Lunigiana medievale: storia di vescovi signori, di istituti comunali, di rapporti tra Stato e Chiesa nelle città italiane nei secoli 11-15*, Ed. La Voce, Firenze, 1923.
- 235) Idem, *Il Medioevo*, Ed. Vallecchi, Firenze, 1927.
- 236) Idem, *Toscana medievale: Massa Marittima, Volterra, Sarzana*, Editura Sansoni, Firenze, 1964.
- 237) Von Klaus, Beyme, *Das politische system italiens*, Editura Kohlhammer, Stuttgart, Berlin, Köln, Mainz, 1970.
- 238) Vulcănescu, Romulus, *Etnologie juridică*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970.
- 239) Wenger, L., *Institutes of Roman Law of Civil Procedure*, Editura Veritas Press, New York, 1940.
- 240) Wilfried, Hatmann, K. P., *The History of Medieval Canon Law in the Classical Period. 1140-1234*, Edit. The Catholic University of America Press, Washington, D.C., 2008.

- 241) Winkelmann, E., *Acta Imperii Inedita, Seculi XIII et XIV*, Edit. Wagner`Schen Universitats-Buchhandlung, Innsbruck, 1885.
- 242) Wright, John, *The Order of The Universe in The Theology of St. Thomas Aquinas*, Editura Universitatis Gregoriana, Roma, 1957.
- 243) Zacour, Norman P., *An Introduction to Medieval Institutions*, Editura St. Martin's Press, New York, 1969.
- 244) Zsoldos, Attila, *The Legacy of Saint Stephen*, traducere realizată de Judit Barna, Editura Lucidus, Budapest, 2004.

V. ARTICOLE ȘI STUDII

- 1) Andea, Susana, *Preambului actelor și practica scrierii*, în „Scris și societate în Transilvania secolelor XIII-XVII”, Editat de Andea Susana, Andea Avram, Dincă Adinel și Magina Livia, p. 17-28, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2013.
- 2) Eadem, *Considerații referitoare la practica falsificărilor de acte în transilvania (sec. XIII-XVII)*, în „Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu”, tom. LIV, Cluj-Napoca, 2015, p. 339-348. Disponibil și în varianta on-line la:
<http://www.historica-cluj.ro/anuare/AnuarHistorica2015/20.pdf>
- 3) Eadem, *Actul scris și valoarea lui probatorie în practica judiciară din Transilvania (sec. XIII-XIV)*, în „Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu”, tom. LIII, Cluj-Napoca, 2014.
- 4) Arnould, M.-A., *Les Releves de Feux*, în „Typologie des sources du Moyen Age Occidental” Editura Institut d`Etudes Medievales, Louvain, 1976, p. 84.
- 5) Baron, Hans, *The Social Background of Political Liberty in the Early Italian Renaissance*, în „Comparative Studies in Society and History” ,Volume 2, Number 4, 1960, p. 440–451.
- 6) Berman, Harold J., Charles J. Reid, *Roman Law in Europe and the Ius Commune: A Historical Overview with Emphasis on the New Legal Science of the Sixteenth Century*, în „Studi in Memoria di Gino Gorla”, 1994.
- 7) Brown, Elisabeth, *The Tyranny of a Construct: Feudalism and Historians of Medieval Europe*, în „The American Historical Review”, Vol. 79, No. 4, October, 1974, p. 1063-1088.

- 8) Dincă, Adinel-Ciprian, *Studying Medieval Philosophy in Romania: A Codicological Perspective*, în „Revue d'études anciennes et médiévales. Philosophie. Théologie. Sciences”, 2005-2006, vol. 3/4, nr. 3/4, p. 431-438.
- 9) De Vries, Manfred, *The spirit of despotism: Understanding the tyrant within*, în „Human Relations” nr. 59 (2), p. 195-220, 2006.
- 10) Ducos, Joëlle, Salvador Xavier-Laurent, *Pour un dictionnaire de français scientifique médiéval: le projet Crealscience*, în „Langages” nr. 3 din 2011, nr. 183, p. 63-74.
- 11) Georgescu, Al. Valentin, *Continuitate elenistico-romană și inovație în doctrina bizantină a filantropiei și indulgenței imperiale*, în „Studii clasice”, XI, 1969, p. 187-219.
- 12) Idem, *Le droit romain de Justinien dans les Principautés Danubiennes au XVIIIe siècle, Les roles de Basiliques*, în „Studii clasice”, XII, 1970, p. 221-233.
- 13) Idem, *Bizanțul și instituțiile românești până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, București, Editura Academiei R.S.R., 1980.
- 14) Gennaro, Maria Monti, *La legislazione napoletana di Ludovico I d'Ungheria*, în „Samnium” vol. 2, 4 (1929) p. [27 S.], Benevento, 1929, publicat în 1930.
- 15) Gourgues, Pascal, *La théocratie médiévale, une imposture ? (remarques sur les idées politiques de Grégoire VII)*, în „La religion dans la Cité. Actes du Colloque universitaire du 29 mai 2010, Saint-Agnan-sur-Sarthe”, 2011 (*Cahier de l'Association des Amis de Guy Augé, nouvelle série, La Légitimité, 2010, nr. 61*), p. 29-44.
- 16) Idem, *Royauté et élection au Xe siècle, Dieu, le prince et le peuple au Moyen Âge (VIe – XVe siècles)*, în „Actes du colloque organisé par le Centre de Recherches Hannah Arendt le 3 mai 2010, publiés sous la direction d'Yves Sassier, Paris, 2012. Institut Catholique d'Etudes Supérieures, p. 65-88.
- 17) Hamza, Gábor, *Roman law and the development of Hungarian private law before the promulgation of the Civil Code of 1959*, în „Fundamina”, 2014, vol. 20, nr.1, p. 383-393.
- 18) Hans, B., *The Social Background of Political Liberty in the Early Italian Renaissance*, în „Comparative Studies in Society and History”, Volume 2, Nr. 4, 1960.
- 19) Hollister, C. W., *The Rise of Administrative Kingship: Henry I and Philip Augustus*, în „The American Historical Review”, vol. 83, nr. 4, 1978, p. 867–905.

- 20) Hunyadi, Zsolt, *Maiores, optimates, nobiles. Semantic questions in the early history of the Hungarian nobility*, în „Annual of Medieval Studies at the CEU”, Edit. R. Mikolajczyk, M. Sebök, Editura Central European University, Budapest, 1999, p. 204-211.
- 21) Hyde, J.K., *Some Uses of Literacy in Venice and Florence in the Thirteenth and Fourteenth Centuries*, în „Transactions of the Royal Historical Society”, 5th series, Volume 29, 1979, p. 109–128.
- 22) Iorga, Nicolae, *Ce înseamnă astăzi concepția istorică?*, Lecție de deschidere de la Universitatea din București, 31 octombrie 1938, Editura Datina Românească, Văleni-De-Munte, 1939.
- 23) Jones, P. J., *The vicariate of the Malatesta of Rimini*, în „The English Historical Review” LXVII (CCLXIV), p. 321-351, 1952.
- 24) Karbic, Damir, *Familiares of the Subici. Neapolitan influence on the origin of the institution of familiaritas in the medieval Hungary*, în „La noblesse dans les territoires angevins à la fin du moyen âge. Actes du Colloque international organisé par l'université d'Angers. Angers-Saumur, 3-6 juin 1998”, Editura Ecole française de Rome, 2000, p. 131-147.
- 25) Leyte, Guillaume, *Le droit de punir dans le Décret de Gratien*, în „Mélanges en l'honneur d'Anne Lefebvre-Teillard”, 2010, p. 685-693.
- 26) McCormick, James, *Europeanism*, Editura Oxford University Press, 2010.
- 27) *Nuovi Studi Storici*, Istituto storico italiano per il Medio Evo, Roma, 1988, nr. 45.
- 28) Oerter, Herbert L., *Campaldino, 1289*, publicat în revista „Speculum”, Nr. 43, anul 1968, p. 429-450.
- 29) Paschel, Philippe, *L'usage du droit romain devant le Parlement médiéval (2ème partie du XIVème siècle). Le Parlement en sa cour*, în „Études en l'honneur du professeur Jean Hilaire, Honoré Champion”, Paris, 2012.
- 30) Pop, Ioan-Aurel, *Realități feudale în Transilvania în veacul XIV*, în „Acta Musei Napocensis”, 1981, vol. XVIII, p. 151-161.
- 31) Idem, *Autoritatea domnească și întinderea teritorială a Țării Românești în timpul lui Mircea cel Bătrân (1386-1418)*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai”, seria *Historia*, 1986, nr. 2, p. 3-14.

- 32) Idem, *Un cnezat maramureșean în veacurile XIV și XV: câteva observații privind caracterul și specificul stăpânirii cneziale*, în „Acta Musei Napocensis”, 1985-1986, vol. 22-23, p. 239-249.
- 33) Idem, *Statutul social-economic al cnezilor din Țările Române în secolele XIV-XV (II)*, în „Anuarul Institutului de Istorie A. D. Xenopol”, 1988, vol. 25, nr. 2, p. 377-396.
- 34) Idem, *Geneza statului medieval românesc în viziunea lui Nicolae Iorga*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai”, seria *Historia*, 1990, nr. 2, p. 3-11.
- 35) Idem, *Adunările de stări ale Transilvaniei în cadrul european și românesc: viziunea lui Gh. I. Brătianu*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai”, seria *Historia*, 1993, nr. 1-2, p. 35-41.
- 36) Idem, *Church and state in Eastern Europe during the fourteenth century: why the Romanians remained in the Orthodox area*, în „East European Quarterly”, 1995, vol. 29, nr. 3, p. 275-284.
- 37) Idem, *Regatul Ungariei între Apus și Răsărit: catolici și non catolici în secolele XIII-XIV*, în „Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu”, seria *Historia*, vol. XXXVI, Cluj-Napoca, 1997, p. 309-315.
- 38) Idem, *Elita românească din Transilvania în secolele XIII-XIV (origine, statut, evoluție)*, în vol. *Nobilimea românească din Transilvania (Az erdélyi román nemesség)*, Satu-Mare, 1997, p. 36-63.
- 39) Idem, *La latinité roumaine invoquée par le Saint-Siège: entre histoire et politique*, în „Transylvanian review”, 1998, vol. 7, nr. 4, p. 16-20.
- 40) Idem, *Rădăcinile medievale ale regiunii (provinciei) istorice Transilvania (secolele IX-XIII)*, în „Economia regională: ipostaze rurale și urbane”, volum coordonat de Iosif Marin Balog, Rudolf Gräf, Ioan Lumperdean, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2011, p. 141-166.
- 41) Idem, *Le pays du Maramureș au XIVe siècle: interférences ethniques et confessionnelles*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai”, seria *Historia*, 2011, vol. 56, nr. 1, p. 27-44.
- 42) Rady, Martyn, *Hungary and the Golden Bull of 1222*, în „Banatica”, nr. 24 – II (2014), p. 87–108.
- 43) Roumy, Franck, *Lex consuetudinaria, Jus consuetudinarium. Recherches sur la naissance du concept de droit coutumier aux XIe et XIIe siècles*, în „Revue historique de droit français et étranger”, t. 79 (2001), p. 257-291.
- 44) Idem, *Corpus Juris Canonici, Dictionnaire de la culture juridique*, éd. Denis Alland, Stéphane Rials, Editura PUF, Paris, 2003, p. 294-299.

- 45) Idem, *L'origine et la diffusion de l'adage canonique Necessitas non habet legem (VIIIe-XIIIe s.)*, în „Medieval Foundations of the Western Legal Tradition. A Tribute to Kenneth Pennington”, editat de Wolfgang Müller, Mary Sommar, Editura Catholic University Press, Washington, 2006, p. 301-319.
- 46) Idem, *Décret de Gratien, Dictionnaire des auteurs et des grandes œuvres juridiques*, Editat de Olivier Cayla, Jean-Louis Halpérin, Editura PUF, Paris, 2008, p. 12-16.
- 47) Idem, *Excerpta Rotomagensia: un des plus anciens témoignages de la diffusion du droit de Justinien en France au XIIe siècle*, în *Mélanges en l'honneur d'Anne Lefebvre-Teillard*, editat de Bernard d'Alteroche, Olivier Descamps, Florence Demoulin-Auzary, Franck Roumy, Éditions de l'Université Panthéon-Assas, Paris, 2009, p. 917-947.
- 48) Idem, *Histoire du notariat et du droit notarial en France, (Handbuch zur Geschichte des Notariats der europäischen Traditionen)*, Editat de Mathias Schmoeckel, Werner Schubert, Editura Nomos, Baden-Baden, 2009, p. 125-168.
- 49) Idem, *Les origines canoniques de la notion moderne d'acte authentique ou public, Der Einfluss der Kanonistik auf die europäische Rechtskultur*, t. II, *Öffentliches Recht*, edit. Franck Roumy, Mathias Schmoeckel, Orazio Condorelli, Editura Böhlau, Köln-Weimar-Wien, 2011, (*Norm und Struktur*, 37/2), p. 333-360.
- 50) Idem, *Les origines pénales et canoniques de l'idée moderne d'ordre judiciaire, (Der Einfluss der Kanonistik auf die europäische Rechtskultur)*, t. III, *Straf- und Strafprozessrecht*, edit. Mathias Schmoeckel, Orazio Condorelli, Franck Roumy, Editura Böhlau, Köln-Weimar-Wien, 2012 (*Norm und Struktur*, 37/3), p. 313-349.
- 51) Idem, *Complementum justitiae: la fortune d'une formule de la chancellerie pontificale aux XIIIe et XIIIe siècles, (Der Einfluss der Kanonistik auf die europäische Rechtskultur)*, t. IV, *Prozessrecht*, edit. Orazio Condorelli, Yves Mause, Franck Roumy, Mathias Schmoeckel, Editura Böhlau, Köln-Weimar-Wien, 2013 (*Norm und Struktur*, 37/4), p. 231-251.
- 52) Idem, *Le droit romain au Moyen Âge*, în *L'œuvre scientifique de Jean Gaudemet. Actes du colloque des 26 et 27 janvier 2012*, edit. Michèle Bégou-Davia, Franck Roumy, Olivier Descamps, François Jankowiak, Editura Presses de l'Université Panthéon-Assas, Paris, 2014, p. 53-68.
- 53) Idem, *De la confirmation à l'authentification des actes juridiques aux XIe et XIIIe siècles*, în *Plenitudo Juris. Mélanges en hommage à Michèle Bégou-Davia*, edit. Brigitte Basdevant-

- Gaudemet, François Jankowiak, Franck Roumy, Editura Mare et Martin, Paris, 2015, p. 489-514.
- 54) Idem, Placentin (Placentinus), *Dictionnaire historique des juristes français*, edit. Patrick Arabeyre, Jean-Louis Halpérin, Jacques Krynen, 2e éd., Editura PUF, Paris, 2015, p. 820-823.
- 55) Ryan, Magnus, *Ius Commune Feudorum in the Thirteenth Century*, în „Federico 2. Legislatore Nel Regno Di Sicilia Nell' Europa Del Duecento: Per Una Storia Comparata Delle Codificazioni Europee/a Cura Di Andrea Romano: Atti Del Convegno Internazionale Di Studi Organizzato Dall' Università Degli Studi Di Messina, Istituto Di Storia Del Diritto E Delle Istituzioni, Messina-Reggio Calabria 20-24 Gennaio 1995”, 1997.
- 56) Safta, Mihai, *Studiu asupra situației, juridice, economice și sociale a Republicii Florentine în a doua jumătate a secolului al XIII-lea / Study on the economical, juridical, and social structural changes in the Republic of Florence during the second half of the 13th century*. Apărut în revista „STUDIUM - Revista studenților, masteranzilor și doctoranzilor în istorie” numărul 8 din 2015. (Faculty of History, Philosophy and Theology, „The Lower Danube” University of Galati, Romania). Disponibil la: <http://studium.ugal.ro/NUMBERS/STUDIUM-8.html>
- 57) Idem, *Paliative istoriografice privind exilul cnezilor din Transilvania, jus valachicum și formele de agregare social-teritorială din Regatul Poloniei. (sec XIV-XVI)*, în „Revista Arhivelor/Archives Review” nr.1, 2013.
Available at <http://www.arhivelenationale.ro/index.php?lan=0&page=233>
- 58) Idem, *Analiza conceptului de „stat modern” și posibilele sale origini. Despre formele de agregare teritorială și socială din spațiul italian medieval* în „Anuarul Institutului de Istorie A. D. Xenopol”, Tomul LI, 2014, Supliment, Inovație și interdisciplinaritate în cercetarea arheologică și istorică: teorii, metode, surse, p. 85-94.
Disponibil la: http://adxenopol.academiaromana-is.ro/aiix_14_supliment2.html
- 59) Idem, *Homo, civis et fidelis: concepte și paradigme teoretice ale secolului dantesc* (p. 23-34) în Minerva IV. Collectanea 1. Istorie, cultură, cunoaștere, editor Ion Cârja (2015), 172 p.
- 60) Idem, *Analiza conceptului de stat modern și posibilele sale origini. Despre formele de agregare teritorială și socială din spațiul italian medieval* (p. 45-58) în Minerva IV. Collectanea 3. Structuri, reprezentări, identități, editor Dan Aparaschivei (2015), 418 p.

- 61) Idem, *Charles I of Hungary and the Structural Changes in the Old Kingdom of Hungary. A Study of the Transylvanian Jurisprudence in the 14th Century*, în „Revista Hiperboreea”, nr.5, 2013. Disponibil la <http://revistahiperboreea.com/wp-content/uploads/2013/02/nr.25.pdf>
- 62) Idem, *Regatul Ungariei Medievale și Ordinul Cavalerilor Mohahi Teutoni: Studiu asupra formelor de proprietate în dreptul medieval: exemptiunea*, în „Revista Hiperboreea”, Vol. I, No. 2, 2014.
Disponibil la <http://revistahiperboreea.ro/wp-content/uploads/2014/07/hiperboreea-vol-I-nr-2.pdf>
- 63) Idem, *Evoluția și natura contractelor consensuale: emptio-venditio et ius commune / The nature of consensual contracts, emptio-venditio and the ius commune*, în „Studia Iurisprudentia”, Universitatea Babeș-Bolyai, no. 1, 2015.
Disponibil la <http://studia.law.ubbcluj.ro/articole.php?an=2015>
- 64) Idem, *Institutional changes and angevin influences in the medieval kingdoms of Hungary and Naples during the first half of the fourteenth century*, în „Ephemeris Dacoromana”, xviii, 2016, p. 191-204. (sub tipar)
- 65) Idem, *Prolegome la studiul guvernării prin actul scris - locus credibilis și evoluția chirografelor*, în „Studia Iurisprudentia”, Universitatea Babeș-Bolyai, no. 3, 2016.
Disponibil la <http://studia.law.ubbcluj.ro/articole.php?an=2016>
- 66) Idem, *Is Europeanism a Legacy of The Second Middle Ages? A Historical Comparative Research of The Pan-European Identity in The Liber Augustalis (1231) And Paneuropa (1923)*, în „On-line Journal Modelling the New Europe”, no. 18/2016, dedicated to the following European Culture Conference 2016, Cluj-Napoca, Romania.
Articol disponibil la: <http://neweurope.centre.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/2012/05/On-line-Journal-No.18-March-20161.pdf>
- 67) Schiera, Pierangelo, *Il „Bonum commune” fra corpi e disciplina: Alle radici della politica nel medioevo*, în „Democrazia e diritto”, XXXI,(5-6), 1991, p. 29-51.
- 68) Speciale, G., *Ius commune e ius proprium nell'Europa medievale*, în „Quaderni medievali”, nr. 28, decembre, 1989, p. 290.
- 69) Tuttle, Liem, *La main du roi, ou les origines médiévales du séquestre judiciaire d'après la jurisprudence du Parlement de Paris (XIIIe - XIVe siècles)*, în „Le Parlement en sa Cour, Études en l'honneur du Professeur Jean Hilaire”, Edit. H. Champion, Paris, 2012, p. 495-527.

- 70) Walters, Dafydd Bened, *Spoliation and disseisin: Possession under threat and its protection before and after 1215*, în revista „Vergentis”, Vol.1, Decembrie 2015, p. 21-69.
- 71) Zamfir, Roxana Severina, *Regimul proprietății în Evul Mediu*, apărut în „Analele Universității de Vest din Timișoara”, seria *Drept*, Numărul 1/2013.

VI. SURSE ON-LINE

- 1) Anders Winroth, *Decretum Gratiani*, accesat la 6/30/2015.
Disponibil la <https://sites.google.com/a/yale.edu/decretumgratiani/>
- 2) Black's Law Dictionary Free Online Legal Dictionary, accesat la 6/30/2015.
Disponibil on-line la: <http://thelawdictionary.org/quiritarian-ownership/>
- 3) Cahen, Gilbert, *L'amandellerie, institution messine de juridiction gracieuse au Moyen Age*, Editura Académie nationale de Metz, Le Lorrain, 1970, p. 1-2.
Disponibil la <http://hdl.handle.net/2042/34149>. Accesat la 19/4/2016.
- 4) Dinulescu, Constanțiu, *Reflecții Istoriografice Asupra Izvoarelor Dreptului Vechi Românesc*, în *Revista de Științe Juridice*, 2016, p. 188-193. Disponibil la: <http://drept.ucv.ro/RSJ/images/articole/2006/RSJ4/B14DinulescuConstantiu.pdf>. Accesat la 11/12/2014.
- 5) Gábor Hamza, *Roman law and the development of Hungarian private law before the promulgation of the Civil Code of 1959. Fundamina (Pretoria)* [online]. 2014, vol. 20, n.1, p. 383-393.
Disponibili la: http://www.scielo.org.za/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1021-545X2014000100033&lng=en&nrm=iso Accesat la 19.09.2015.
- 6) Kézai Simon: Kézai Simon mester Magyar Krónikája.
Disponibil la <http://vmek.oszk.hu/html/vgi/vkereses/vborito2.phtml?id=2249>. Accesat la 21/3/2014.
- 7) Mikolajczyk, R. & Sebők., M., *Maiores, optimates, nobiles. Semantic questions in the early history of Hungarian nobility*, în „Annual of Medieval Studies at the CEU”, 1996-1997.
Disponibil la <http://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/noble.htm>. Accesat la 13/2/2015.

- 8) Palmer, Robert C., *The Origins of Property in England*, 1985. *Faculty Publications*. Paper 901. Disponibil la: <http://scholarship.law.wm.edu/facpubs/901>. Accesat la 11/4/2013.
- 9) Pennington, Kenneth, *A Short History of Canon Law from Apostolic Times to 1917*. Articol disponibil la: <http://legalhistorysources.com/Canon%20Law/>. Accesat la 5/5/2012.
- 10) Pennington, Kenneth, *The Spirit of Legal History (reviewing The Spirit of Roman Law by Alan Watson)*”, *University of Chicago Law Review*: Vol. 64: Iss. 3, Article 11, 1997. Disponibil la: <http://chicagounbound.uchicago.edu/uclrev/vol64/iss3/11>. Accesat la 5/5/2012.
- 11) Pennington Kenneth, *Lex naturalis and Ius natural*. Publicat inițial sub titlul *Lex naturalis and Ius naturale*, *The Jurist* 68 (2008) 569-591; *Crossing Boundaries at Medieval Universities*, ed. Spencer E. Young (Education and Society in the Middle Ages and Renaissance, nr. 36, Editura Brill, Leiden-Boston, 2011, p. 227-253. Articol disponibil la: <http://legalhistorysources.com/Lex%20and%20ius.htm>. Accesat la 5/5/2012.
- 12) Wells, H. G., *The New Machiavelli*, în „Project Gutenberg”, 1911. Disponibil la <http://www.gutenberg.org/ebooks/author/30>. Accesat la 15/6/2013.